

MAGYAR NEMZETI BANK

**FELMÉRÉS A HITELEZÉSI
VEZETŐK KÖRÉBEN
A BANKOK HITELEZÉSI
GYAKORLATÁNAK
VIZSGÁLATÁRA**

2009. NOVEMBER

**A 2009 harmadik negyedévére vonatkozó
felmérés összesített eredménye**

**A 2009 harmadik negyedévére vonatkozó
felmérés összesített eredményének ismertetése**

2009. november

Felmérés a hitelezési vezetők körében a bankok hitelezési gyakorlatának vizsgálatára
A 2009 harmadik negyedévére vonatkozó felmérés összesített eredményének ismertetése

2009. november

Az elemzést készítette: Fábián Gergely, Homolya Dániel
(Pénzügyi stabilitás)

Kiadja a Magyar Nemzeti Bank
Felelős kiadó: Iglódi-Csató Judit
1850 Budapest, Szabadság tér 8–9.

www.mnb.hu

HU ISSN 2060-9604 (on-line)

Tartalom

Összefoglaló	5
Az eredmények bemutatása	6
1. A háztartási hitelezési szegmens	6
2. A vállalati hitelezési szegmens	7
3. Az önkormányzati finanszírozási szegmens	9
1. számú melléklet: A hitelállományok alakulását és a kérdőívre adott válaszokat bemutató ábrák	10
Háztartási szegmens	10
Vállalati szegmens	17
Önkormányzati szegmens	28
2. számú melléklet: Módszertani összefoglaló	30

Összefoglaló

A Magyar Nemzeti Bank 2003 tavaszán indította el a banki hitelezési folyamatok jobb megértését szolgáló Hitelezési felmérését. A legújabb, 2009 harmadik negyedévére vonatkozó, idén októberben végzett felmérés a háztartási és a vállalati szektor hitelezését és az önkormányzatok bankok általi finanszírozását vizsgálta. A hitelkínálati folyamatok kvalitatív jellegű tényezőinek lehető legszorosabb nyomon követése érdekében a jegybank a felmérést negyedévente végzi el.

Az előző negyedévhez hasonlóan, 2009 harmadik negyedévében a válaszadó bankok a háztartási hitelezési szegmensben kihelyezni kívánt hitelmennyiség mérsékelt csökkenését jelezték. Jelentős azon bankok aránya, amelyeknél az elmúlt negyedévben csökkent a lakáscélú hitelek iránti kereslet, ugyanakkor kevesebb bank számolt be a fogyasztásihitel-kereslet mérséklődéséről. A hitelezési standardok és feltételek összességét tekintve, az előző felméréshez képest nem történt szigorodás a lakáscélú hitelezési piacon. Ebben a szegmensben ugyanis – a válaszadó bankok visszajelzései alapján – az látszik, hogy a forrásköltség felletti kamatfelár csökkentése ellensúlyozta a jövedelemarányos törlesztőrészlet és a minimális hitelképesség szintjének a szigorítását. Ugyanakkor a fogyasztási hitelezésben az előző negyedévihez hasonló arányú szigorítást lehetett megfigyelni, ahol a szigorítók – piaci részesedéssel súlyozva – a válaszadók felét tették ki. A gépjármű-finanszírozás hitelezési feltételeiben viszont nem történt az elmúlt negyedévekben jellemző, széles körű szigorítás. Hasonlóan az előző felméréshez, 2009 harmadik negyedévében a bankok többsége a háztartási hitelfortfólió romlásáról számolt be mind a lakáscélú, mind a fogyasztási hitelek szegmensében, de a korábbinál kevesebb bank számolt további romlásra a következő félévben. A válaszadók előrejelzései alapján a fogyasztási hiteleknel nem várható további szigorítás, míg a lakáscélú hiteleknel enyhítés prognosztizálható az elkövetkező két negyedév során. A szigorítások megtorpanását, illetve az esetleges enyhítéseket a likviditási helyzet javulása indokolja, míg a gazdasági kilátások és az ügyfelek hitelképességének romlása továbbra is a szigorításhoz járul hozzá. A felmérésünk tapasztalatai valamelyest eltérnek az Európai Központi Bank hitelezési felmérésének eredményeitől, mivel az eurozóna bank-szektorában mind a fogyasztási, mind lakáscélú hitel szegmensben a szigorítók köre trendszerűen szűkül. További eltérést jelent, hogy a lakáshiteleknel az eurozóna bankjai a kereslet szinten maradását, némi növekedését jelezték.

A vállalatihitel-piacon a hitelezési hajlandóság a megelőző negyedévhez képest 2009 harmadik negyedévében érdemben nem változott, ugyanakkor az üzleti célú ingatlanhitelezésben tovább csökkent a kihelyezni kívánt hitelmennyiség. A vállalati finanszírozás következő féléves időszakára vonatkozóan a bankok a kihelyezni kívánt hitelmennyiség enyhe növelését jelzik előre, amely alól kivételt képez az üzleti célú ingatlanhitelek finanszírozása, ahol a hitelezési hajlandóság várhatóan tovább fog csökkenni, bár a megkérdezettek jóval kisebb arányában jelezték ezt, mint az előző negyedévekben. A bankok válaszai alapján összességében tovább nőtt az előző negyedévben a hitelkereslet, ami a rövid lejáratú hitelek iránti igények növekedéséhez köthető. Piaci részesedéssel súlyozva, a bankok közel fele szigorított a vállalati hitelezési feltételein nettó értelemben, ami meghaladja az előző jelentésben szigorítást jelzők arányát. Az elmúlt negyedévben az üzleti célú ingatlanhitelek esetén a kihelyezni kívánt hitelmennyiség visszafogása a hitelezési feltételek és standardok további szigorításával párosult. A szigorítás elsősorban az egyes iparág-specifikus problémákra, a gazdasági kilátásokra, illetve az érzékelt kockázatokra vezethető vissza. Az előző felméréshez hasonlóan a likviditási helyzetet már kevés szereplő említette a szigorításhoz hozzájáruló tényezőként. A válaszadók döntő többsége a vállalatihitel-portfólió minőségének romlását tapasztalta 2009 harmadik negyedévében, és – a bankok szerint – a portfólióromlási trend folytatódni fog a következő félévben is. A vállalati szegmensre vonatkozó hazai eredmények eltérnek az EKB felmérésében jelzettektől, mivel a hazai bankszektorban nőtt a szigorítást jelzők aránya, miközben az eurozónában csökkent, az év eleje óta tartó csökkenési trendnek megfelelően.

Az önkormányzati szektorban az előző negyedévben növekvő maradt a hitelkereslet, és a bankok többsége további növekedésre számolt a következő félévben. A bankok válaszai szerint az előző felmérésben 2009 második felére prognosztizált hitelezési hajlandóságcsökkenés nem következett be még 2009 harmadik negyedévében, és a hitelfortfólió-romlás is kevesebb intézménynél mutatkozik, mint amekkora arányban azt előre jelezték. A bankok az elmúlt negyedévben is tovább szigorították hitelezési feltételeiket, amin nem terveznek a közeljövőben enyhíteni, sőt a bankok többsége további szigorítást tervez.

Az eredmények bemutatása¹

A felmérés eredményeit a kapott válaszok alapján szöveges elemzésben, illetve a válaszokat bemutató grafikonok segítségével ismertetjük. Az egyes részpiacokra vonatkozó ábrákat az 1. számú melléklet tartalmazza. A 2. számú melléklet módszertani összefoglalót ad², a hitelezési állományokra vonatkozó adatok a 3. számú mellékletben jelennek meg, míg a kérdésekre adott válaszok részletesen a 4., 5. és 6. számú mellékletekben találhatóak meg (a 3., 4., 5. és 6. mellékletek külön Excel-alapú fájl-mellékletben találhatóak meg az MNB honlapján). **A visszatekintő kérdések 2009 harmadik negyedévére, az előrettekintő kérdések a következő féléves időszakra, azaz 2009 negyedik és 2010 első negyedévére vonatkoznak. A kérdések a negyedévvel korábbi állapothoz képest tapasztalt változásokra koncentrálnak: a visszatekintő kérdések esetében 2009 második, az előrettekintő kérdések esetében pedig 2009 harmadik negyedéve a viszonyítási alap. A válaszok összesítése során az egyes szegmensekben fennálló piaci állomány alapján súlyozzuk a kapott válaszokat (piaci részesedés alapú súlyozás).**

1. A HÁZTARTÁSI HITELEZÉSI SZEGMENS

A bankok válaszai alapján 2009 harmadik negyedévében a lakáscélú hitelezési szegmensben a hitelezési standardok közel változatlanok voltak az előző negyedévhez képest, míg előre tekintve több bank is enyhítésre készül a következő féléves időszakban. A bankok már az előző felmérés során is enyhítést jeleztek 2009 második felére, de a változatlan hitelezési feltételekből és standardokból arra lehet következtetni, hogy az enyhítést előre jelzők a harmadik negyedévben nem tudták enyhíteni a hitelezési feltételeket. Az ár- és nem árjellegű feltételek jelentősen átrendeződtek. Miközben a bankok többsége enyhített a kamatszpredeken, addig szigorított a jövedeleमारányos törlesztőrészlet mértékén és a minimális hitelképesség szintjén. Érdeklenség, hogy a maximális hitelfedezeti arány (LTV-) mértékeket változatlanul hagyták a bankok, holott azt az elmúlt három negyedévben jellemzően szigorították. A bankok csupán mérsékelt aránya csökkentette a hitelezési hajlandóságot az előző negyedévben. Az előre tekintő válaszokat nézve, a következő félévben a bankok – a hitelezési standardok enyhítésével párhuzamosan – nettó értelemben növekvő hitelezési hajlandóságra számítanak. A harmadik negyedévre visszatekintve, összességében csökkent a lakáshitelek iránti kereslet (nettó értelemben a bankok közel 80%-a érzékelt csökkenést), ami határozottan visszaeső forint hitel iránti keresletből és érdemben nem növekvő devizahitel-keresletből tevődött össze. A következő féléves időszakra előre tekintve, a bankok többsége növekvő keresletre számít mind a devizahitel, mind a forint hitel szegmensben.

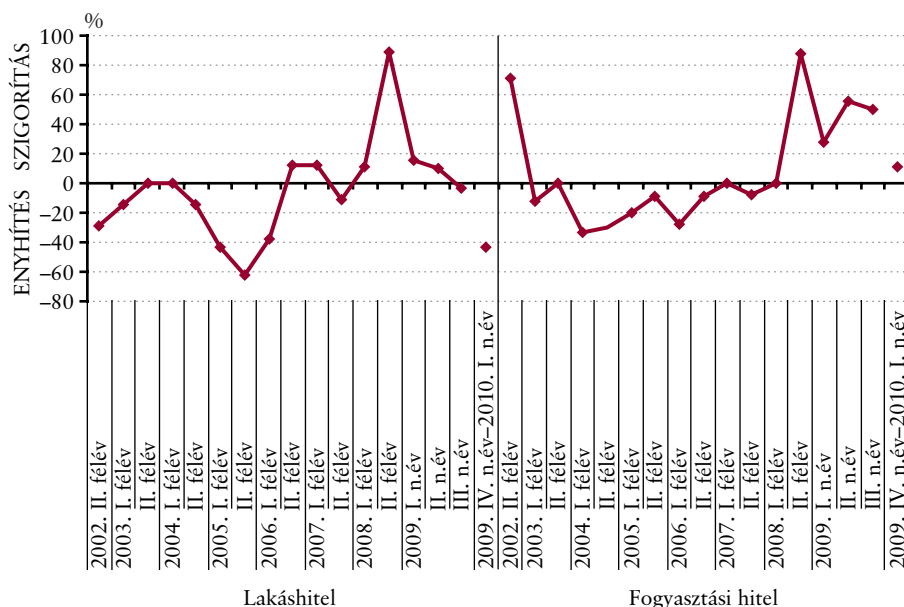
A fogyasztási hitelek szegmensében a bankok közel 50 százalékos arányban jeleztek szigorítást 2009 harmadik negyedévére. A szigorítók arányában az előző negyedévhez képest mindössze kismértékű csökkenés következett be, következésképp a 2009 második negyedévére jelzett szinten maradt a szigorítók aránya. A következő félévben, a fogyasztási hitel szegmensben aktív, MNB által felmért szereplők csekélyebb része, piaci részesedés alapján mindössze tíz százaléka készül további szigorításra. A hitelezési feltételek szigorítása az elfogadható maximális jövedeleमारányos törlesztőrészlet csökkentésében és az elvárt minimális hitelképességi szint növelésében jelentkezett. A bankok szigorítási lépéseiket a kedvezőtlen gazdasági kilátásokkal, az ügyfelek hitelképességének romlásával és a kockázati tolerancia csökkenésével magyarázták. Az egyes terméktípusokat tekintve az látszik, hogy a bankok a legnagyobb arányban a megújuló hiteltermékekben (hitelkártya, folyószámlahitel) szigorítottak. A gépjármű-finanszírozás hitelezési feltételeiben nem történt az elmúlt negyedévekhez hasonló széles körű szigorítás. A hitelezési standardok szigorítását legkisebb arányban a szabad felhasználású jelzáloghitelknél jelezték a bankok.

2009 harmadik negyedévében a kihelyezni kívánt hitelmennyiség a bankok válaszai alapján a fogyasztási hitelek esetében is – a megelőző negyedévhez hasonlóan mérsékelt arányban, de – tovább csökkent. A válaszadók közel 30 százalékos arányban je-

¹ A háztartási szegmensben 13 (lakáscélú hitelek: 9 intézmény; fogyasztási hitelek: 13 bank, továbbá 4 banki tulajdonban lévő pénzügyi vállalkozás), a vállalati szegmensben 7 banktól kaptunk választ, míg az önkormányzati hitelezés tendenciáiról 6 intézményt kérdeztünk meg. Az intézmények elektronikusan adták át válaszaikat a jegybanknak. Immáron negyedévente elektronikusan töltik ki a bankok a kérdőíveket, és évente egyszer, az év első negyedévében folytatott felmérés kapcsán személyes interjúra is sor kerül.

² A módszertani összefoglalóból (2. számú melléklet) érdemes kiemelni néhány kulcsfogalmat. A kihelyezni kívánt hitelmennyiség a válaszadó intézmény adott szegmensben meglévő terjeszkedési, állomány-növelési szándékát tükrözi. Hitelezési standardoknak nevezzük azokat a belső banki szabályokat, amelyek meghatározzák, hogy a bank milyen ügyfeleknek, ügyfélcsoportoknak (ágazat, terület, méret, pénzügyi mutatók stb. szerinti besorolás alapján) és milyen típusú hitelt (csak fedezett, beruházási, folyószámla stb.) nyújt. A hitelezési feltételek ár-, illetve nem árjellegűek lehetnek. A nem árjellegű hitelnyújtási feltételek (pl.: a fedezeti követelmények, az adós kötelezettségvállalásai, a hitel/hitelkeret maximális nagysága stb.) konkrét szerződéses feltételek, a bank csak ezek mellett hajlandó a hitel folyósítására. Az árjellegű tényezőkre vonatkozó kérdések között a kamatszint és a forrásköltség közötti szpredre és a kockázati prémiumra kérdeztünk rá.

(a szigorítást és enyhítést jelző bankok arányának különbsége)

lezték a hitelezési hajlandóság csökkenését, ami jelentősen kisebb hajlandóság-visszafozás, mint amit a bankok 2008 második félévére, illetve 2009 első negyedévére jeleztek. A következő félévre a bankok a fogyasztási hitelezés esetén a hitelezési hajlandóság változatlanóságát jelezték előre. A fogyasztási hitelezésben egyedül a szabad felhasználású jelzáloghitelek kapcsán jelezték előre aggregáltan a hitelezési hajlandóság növekedését. A válaszadó bankok – az előző felmérésben adott előrejelzésnek megfelelően – keresletcsökkenést érzékeltek a fogyasztási hitelek esetében (nettó értelemben 20 százalék volt a keresletcsökkenést érzékelők aránya). Ezen belül a bankok a forintbitelek iránti kereslet növekedését, és a devizahitelek iránti kereslet csökkenését érzékelték, a következő féléves időszakra pedig ezen tendencia folytatódását várják, az összesített fogyasztási hitelkereslet némi növekedése mellett.

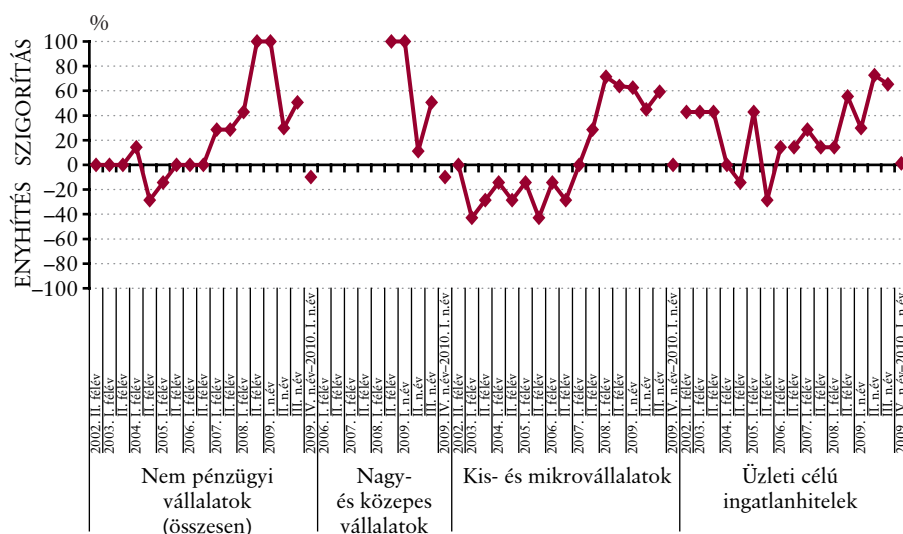
A bankok döntő többsége – hasonlóan az előző felméréshez – 2009 harmadik negyedévében is a háztartási hitelportfólió romlásáról számolt be mind a lakáscélú, mind a fogyasztási hitelek szegmensében. Előre tekintve, valamivel kevesebben, de így is a bankok több mint 50 százaléka számít további romlásra a következő félévben.

2. A VÁLLALATI HITELEZÉSI SZEGMENS³

Az előző negyedévhez hasonlóan, 2009 harmadik negyedévére a vállalati hitelezésben a bankok a kihelyezni kívánt hitel-mennyiség közel változatlanságát jelezték (az előző negyedévhez viszonyítva). A következő féléves időszakra vonatkozóan a bankok a hitelezési állomány enyhe növelését tervezik (a kihelyezni kívánt mennyiség növelését nettó értelemben a válaszadók közel 30 százaléka jelezte). A visszafogott hitelezési hajlandóság továbbra is a hitelezési standardok és feltételek szigorításával párosult. Ez annak ellenére következett be, hogy az előző felmérésben a válaszadók azt jelezték, hogy 2009 második félévében már nem kívánnak tovább szigorítani, illetve némi enyhítés is bekövetkezhet. A bankok elmondása szerint az elmúlt negyed-évben az ár- és nem árjellegű feltételeket egyaránt szigorították. A válaszadási arány alapján a legtöbben a maximálisan nyújtható futamidőt, a maximális hitel nagyságot, a hiteldíjakat, a kockázati prémiumot, a szerződéses kötelezettségvállalásokat és a fedezeti követelményeket szigorították. A következő féléves időszakban a bankok többsége nem jelez további szigorítást a hitelezési feltételekben. Ugyanakkor az egyedi hitelezési feltételek közül a kockázati prémiumban és a fedezeti követelményekben további szigorítást terveznek.

³ A 2009-es első felméréstől kezdve a nem pénzügyi vállalatok kategóriáján belül összevontuk a nagy és közepes méretű vállalatok kategóriáját a kérdéseknél, így nagy és közepes vállalatokra, illetve kis- és mikrovállalatokra bontva elemezzük a nem pénzügyi vállalatok finanszírozását. Az üzleti célú ingatlanhitelek esetében a korábbi gyakorlatnak megfelelő kategorizálást alkalmazzuk.

2. ábra

Hitelképességi feltételek és hitelezési standardok az egyes vállalati kategóriákban és az üzleti célú ingatlanhiteleknel*(a szigorítást és az enyhítést jelző bankok arányának különbsége)*

Az előző felmérésben jelzettekhez hasonlóan, a likviditási helyzet (a források elérhetőségének szűkülése, a forrásköltségek magas szintjének fennmaradása) ebben a felmérésben is csak a válaszadók csekély része szerint járult hozzá a banki szigorításokhoz. Sőt volt olyan intézmény is, amely azt jelezte, hogy a likviditási helyzet a hitelezési standardok és feltételek enyhítését segítette elő. A szigorítást a gazdasági kilátások, az egyes iparágakra jellemző specifikus problémák és a kockázati tolerancia további csökkenése eredményezte. A következő féléves időszakban a felmérésre választ adó bankok várakozásai szerint a likviditási feltételek és a tőkehelyzet szigorítást növelő szerepe már nem fog jelentkezni, hanem továbbra is az iparágspecifikus problémák és a kockázati tolerancia mérsékelt szintje járulhatnak hozzá a szigorításokhoz.

A bankok válaszai alapján a vállalati hitelek iránti kereslet az elmúlt negyedévben a megelőző időszakhoz képest némileg növekedett. Ez a növekedés az előző negyedévi felméréshez hasonlóan nem homogén. A rövid lejáratú hitelek iránti kereslet növekedését jelezte a válaszadók közel 60 százaléka. Mindeközben a hosszú lejáratú hiteleknel aggregáltan, nettó értelemben mindössze csekély növekedés jelentkezett (10 százalékos arányban), mivel a néhány intézmény által érzékelt keresletnövekedéssel párhuzamosan néhány intézmény keresletcsökkenést jelezett. A bankok válaszai alapján a forint- és a devizaalapú hiteleknel is nőtt a kereslet, bár a forintalapú konstrukciók iránt valamivel többen érzékelték keresletbővülést (körülbelül 50 százalék), mint a devizahitelek iránt (közel 40 százalék). A következő féléves időszakban a bankok többsége a kereslet további növekedését várja mind a forintalapú, mind a devizaalapú hitelek esetében, de a hosszú lejáratú hitelek iránti kereslet növekedését várók arányát kiegyenlíti a csökkenést várók aránya, és a várt keresletnövekedés továbbra is a rövid lejáratú hitelekhez fog kötődni.

A közelmúltbeli felmérésekhez hasonlóan, 2009 harmadik negyedévére is a portfólió romlásáról számoltak be a válaszadók. A következő féléves időszakra is ez a várakozás a vállalati hitelezésben. Az előző felmérésekhez hasonlóan továbbra is elsősorban a feldolgozóiparban, építőiparban, pénzügyi tevékenységben, az ingatlanokkal, illetve gazdasági szolgáltatással foglalkozó szektorban számoltak be a válaszadók a portfólió minőségének romlásáról, de a kereskedelemhez kapcsolódó portfóliók romlását is kiemelték. A következő félévben szinte minden iparágban portfólióromlást várnak a bankok, kiegészülve az előző negyedévben érdemben nem növekvő nem teljesítéskori veszteségráta széles körben várható romlásával. Az előző felméréstől eltérően, a villamosenergia-, gáz-, hő- és vízellátás, illetve az információ és kommunikáció (IT, távközlés) üzletágakhoz kapcsolódóan is voltak olyan válaszadók, akik romlást várnak.

Az üzleti célú ingatlanhitel állományalapú piaci részesedést tekintve a szereplők 76 százaléka számolt be a kihelyezni kívánt hitelmenyiség csökkenéséről, miközben a többi szereplő változatlan hitelezési hajlandóságot jelezett. A visszafogott hitelezési hajlandóság továbbra is a hitelezési standardok és feltételek szigorításával párosult. A visszafogás és a szigorítás határozottan jelentkezett mindegyik üzleti célú ingatlanhitelezési szegmensben (lakásprojektek, bevásárlóközpontok, logisztikai központok,

irodaprojektek) is. Ugyanakkor, a következő féléves időszakra előre tekintve az látszik, hogy összességében a bankok döntő többsége nem tervez további szigorításokat, bár a hitelezési hajlandóság tovább csökkenhet. Egyedül a lakásprojekteknél nem tervezik a bankok a korábbi szigorítások folytatását, miközben a kihelyezni kívánt hitelmennyiség további csökkenését prognosztizálják. A válaszadók az üzleti célú ingatlanhitelek portfóliójának romlását jelezték 2009 harmadik negyedévére is (nettó értelemben az előző negyedévhez hasonló közel 86 százalékos arányban), a következő féléves időszakban a portfólió minőségének további rosszabbodását várja a döntő többség, piaci részesedés alapján a válaszadók közel 70 százaléka.

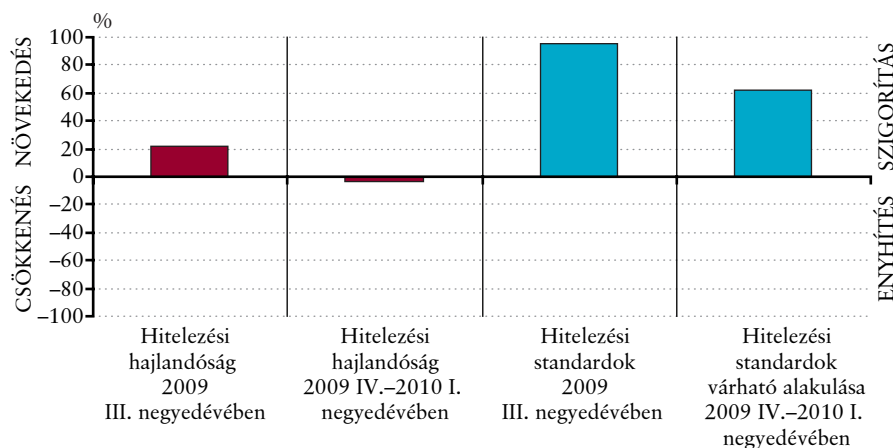
3. AZ ÖNKORMÁNYZATI FINANSZÍROZÁSI SZEGMENS⁴

Az önkormányzati finanszírozási szegmensben az előző felmérésben a 2009 második félévére prognosztizált csökkenő hitelezési hajlandóságtól eltérve, a bankok által kihelyezni kívánt hitelmennyiség nőtt. A megkérdezettek nettó értelemben vett 20 százaléka a kihelyezni kívánt hitelmennyiség növekedéséről számolt be, amelyben – a bankok elmondása szerint – a piaci részesedési célok, illetve a versenyhelyzet megváltozása játszott döntő szerepet, miközben a romló gazdasági kilátások, illetve a kockázati tolerancia csökkenése továbbra is a hitelezési hajlandóság csökkenésének irányába mutatott. Hasonlóan az előző felméréshez, a következő félévben, ha kis arányban is, de a bankok ismét a kihelyezni kívánt hitelmennyiség csökkenését jelzik előre. Az előző negyedévre vonatkozóan az önkormányzati finanszírozásban a kereslet növekedéséről számolt be a bankok többsége (közel 60 százalék), de több bank számol növekedéssel a következő félévben (közel 80 százalékos arányban) elsősorban az önkormányzatokkal kapcsolatos gazdaságpolitika és az ügyfélkör folyókiadás-finanszírozási szükségletének változása, valamint az EU-támogatásokhoz szükséges önerő megteremtése miatt. Felmérésünk alapján 2009 harmadik negyedévében csaknem minden szereplő szigorította a standardokat és a feltételeket, és bár kevésbé határozott mértékben, de a következő féléves időszakra is ez a várakozásuk. Ez, hasonlóan a vállalati szegmenshez, az ár- és nem árjellegű feltételek szigorításában tükröződött, de nagyobb hangsúlyt fektetve az árjellegű feltételekre. A bankok közel 20 százaléka jelezte azt, hogy romlott az önkormányzati portfólió minősége a 2009 harmadik negyedévében, és a többség (közel 55 százalék) tovább romló portfólióminőséget jelzett előre.

3. ábra

A kihelyezni kívánt hitelmennyiség és a hitelképességi standardok/ feltételek az önkormányzati finanszírozásban

(a növekedést és csökkenést, illetve a szigorítást és az enyhítést jelzők arányának különbsége)

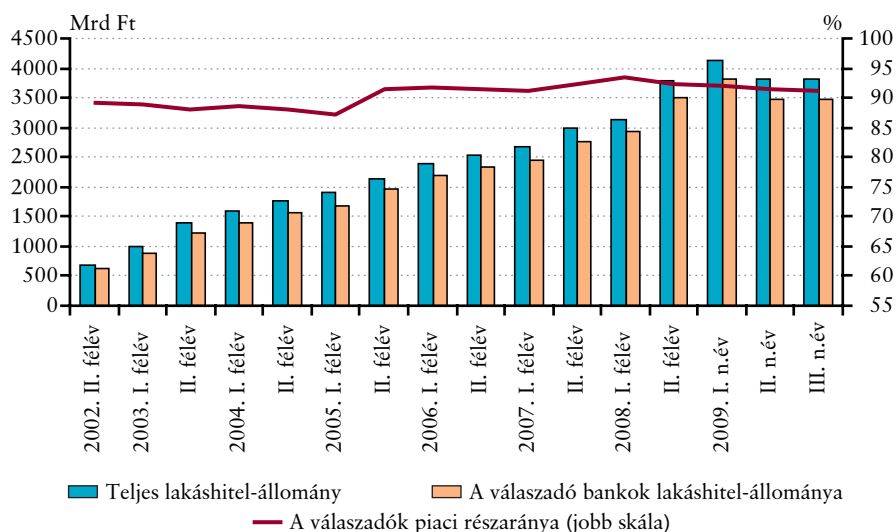
⁴ A felmérés során együtt vizsgáljuk a hitel-, illetve kötvényalapú finanszírozást, mivel lényegében azonos módon közelítik meg a bankok a két finanszírozási formát, a különbségek elsősorban a közbeszerzési szabályok eltéréseiben nyilvánulnak meg.

1. számú melléklet: A hitelállományok alakulását és a kérdőívre adott válaszokat bemutató ábrák

HÁZTARTÁSI SZEGMENS

4. ábra

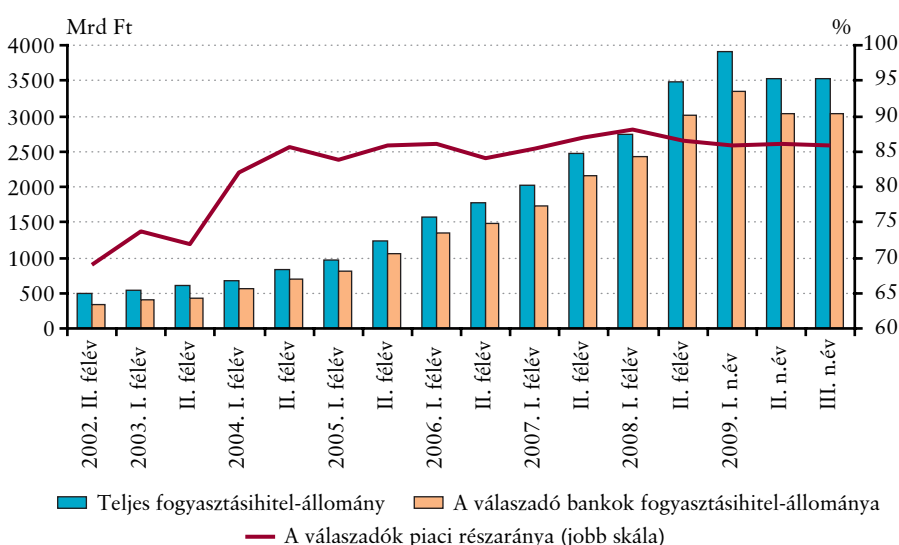
A lakáscélú hitelállomány és a kérdőívet kitöltő bankok piaci részesedése

Megjegyzés: a vizsgált félévek során változott a megkérdezett bankok száma és köre (pl. fúzió hatására, új bank bevonásának hatására). 2009-től kezdve az állományi adatok tartalmazzák a hitelintézetek és a bankfiókok állományi adatait is.

5. ábra

A fogyasztási hitelek állománya és a kérdőívet kitöltő bankok piaci részesedése

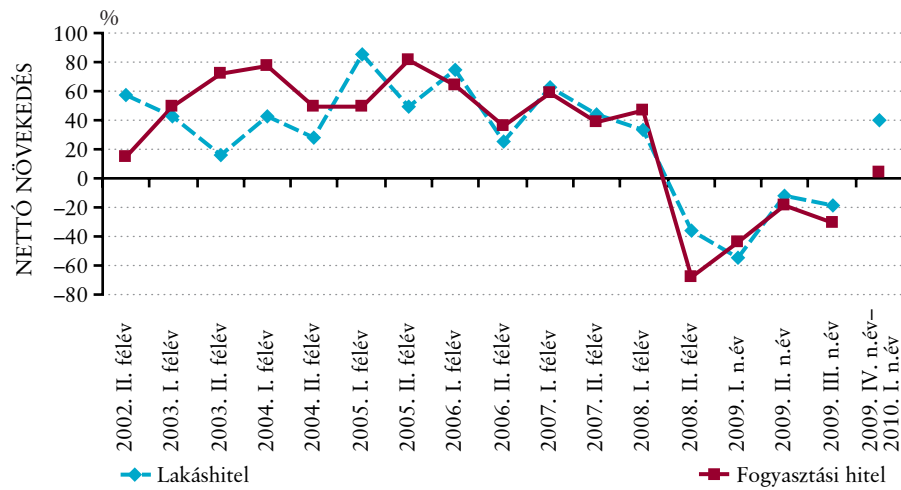

Megjegyzés: a vizsgált félévek során változott a megkérdezett bankok száma. Az ábra csak a megkérdezett bankok piaci részarányát tartalmazza a banki portfólión belül, a pénzügyi vállalkozások részesedése nem jelenik meg. 2009-től kezdve az állományi adatok tartalmazzák a hitelintézetek és a bankfiókok állományi adatait is.

6. ábra

Kihelyezni kívánt hitelmenyiség a lakáshitelek és a fogyasztási hitelek piacán

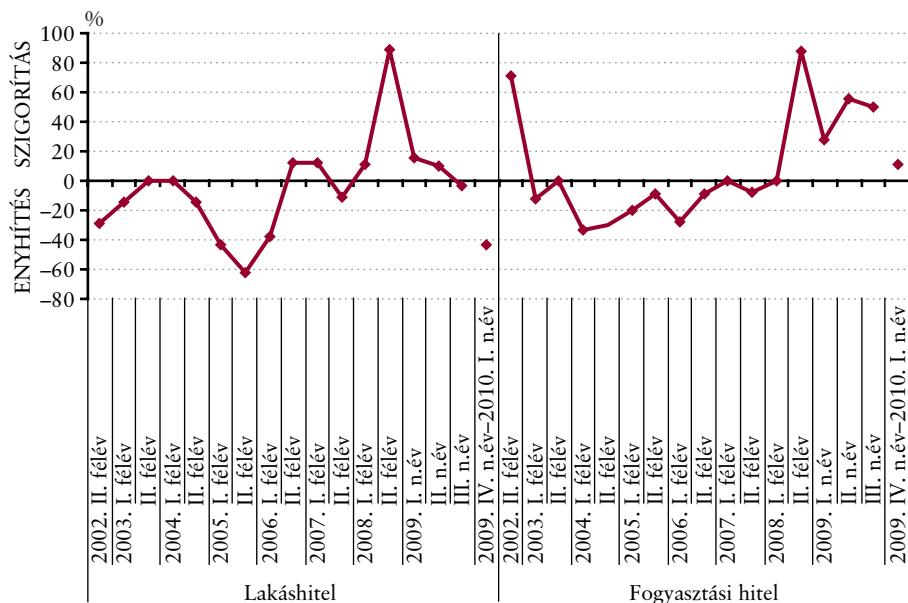
(erősebb és gyengébb hitelezési hajlandóságot jelző bankok arányának különbsége)

7. ábra

Hitelezési feltételek/ hitelképességi standardok a lakáscélú és a fogyasztási hitelek piacán

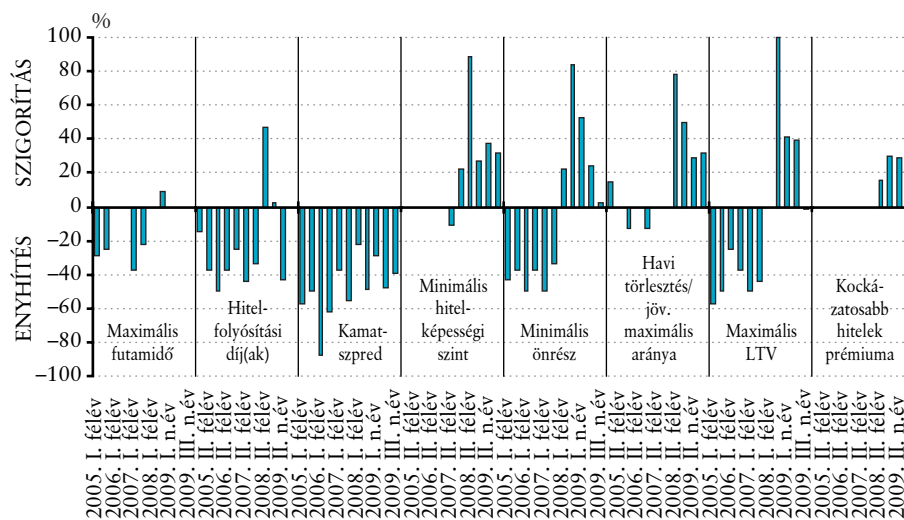
(a hitelezési standardokban szigorítást és enyhítést jelző bankok arányának különbsége)

8. ábra

Hitelezési feltételek a lakáscélú hitelek piacán

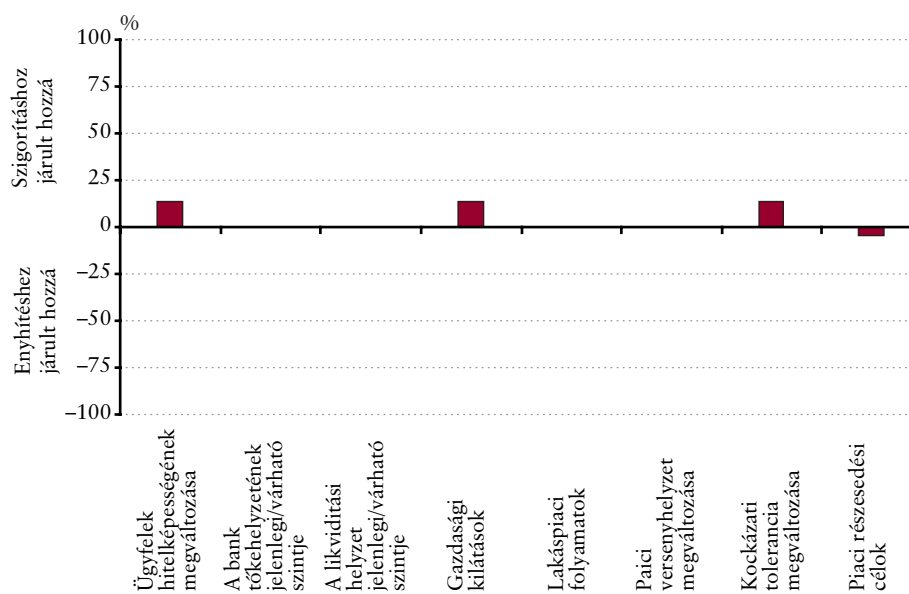
(a szigorítást és az enyhítést jelző bankok arányának különbsége)

9. ábra

A hitelképességi standardok és a hitelezési feltételek változásához hozzájáruló tényezők a lakáscélú hitelek esetében

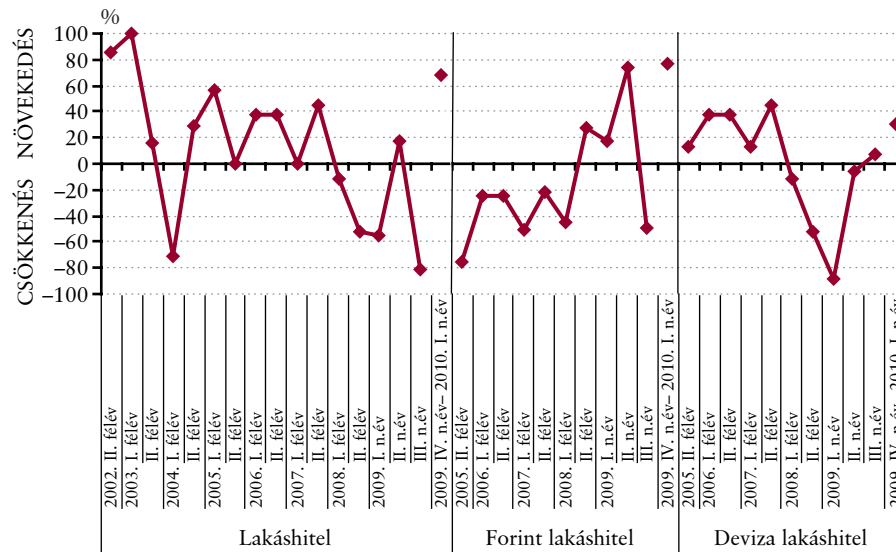
(az adott tényező kapcsán a szigorításhoz, illetve az enyhítéshez hozzájárulást jelző bankok arányának különbsége)

10. ábra

Hitelkereslet a lakáscélú hitelek piacán

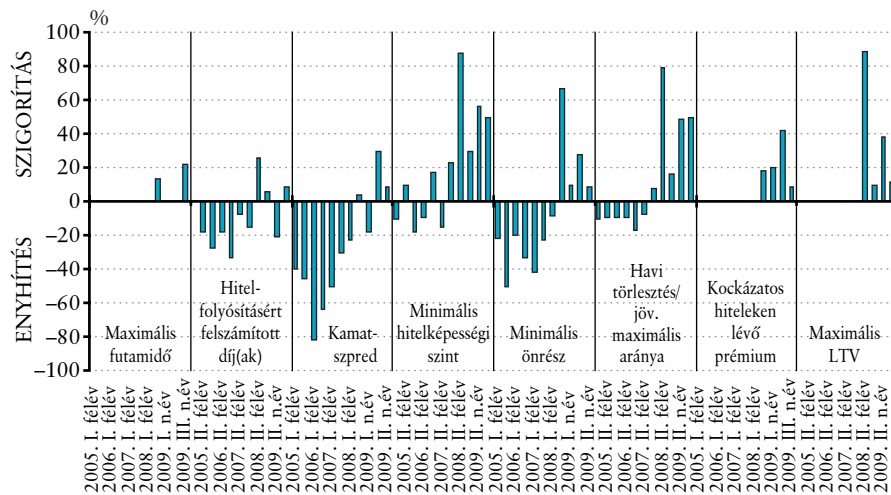
(a növekedést és a csökkenést jelző bankok arányának különbsége)

11. ábra

Hitelezési feltételek a fogyasztási célú hitelek piacán

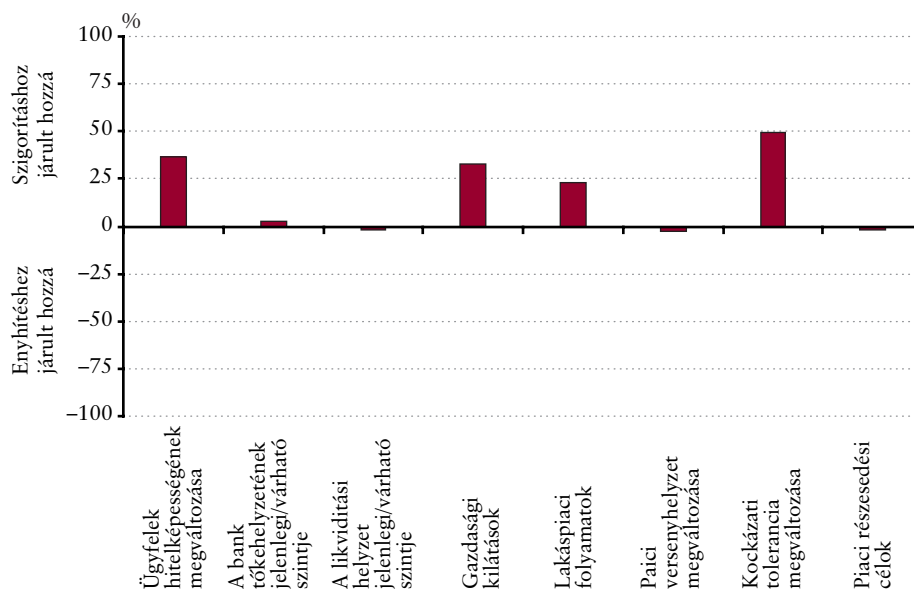
(a szigorítást és az enyhítést jelző bankok arányának különbsége)

12. ábra

A hitelképességi standardok és a hitelezési feltételek változásához hozzájáruló tényezők a fogyasztási célú hitelek esetében

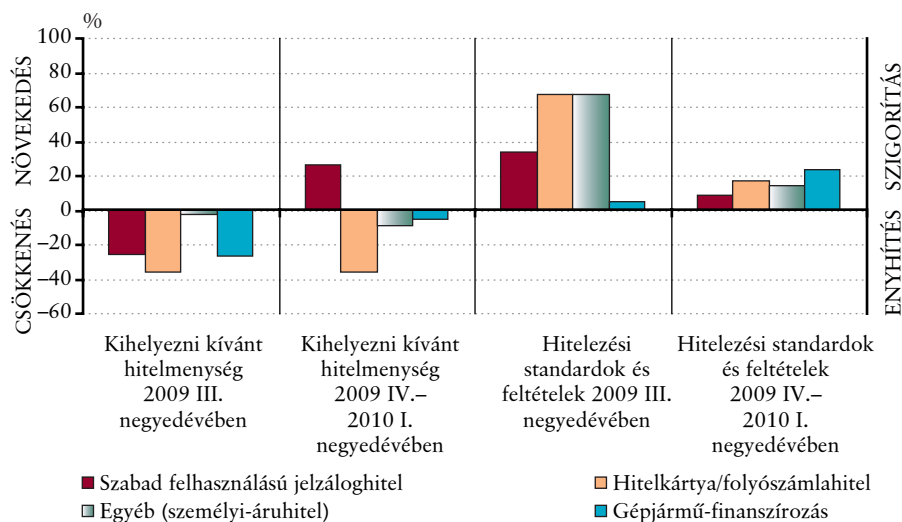
(az adott tényező kapcsán a szigorításhoz illetve enyhítéshez hozzájárulást jelző bankok arányának különbsége)

13. ábra

A kihelyezni kívánt hitelmennyiség és a hitelképességi standardok/feltételek a különböző fogyasztási típusú hiteltermékeknek

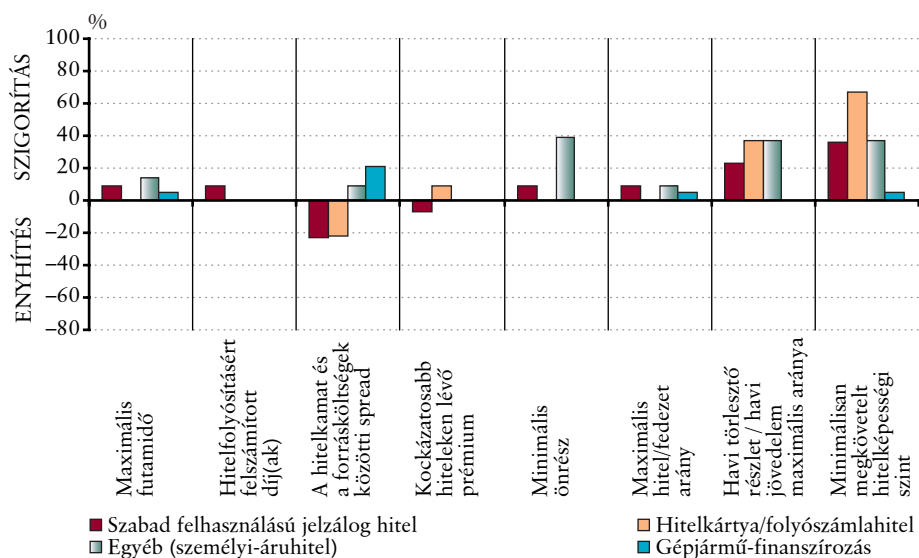
(az adott választ jelző bankok nettó aránya)

14. ábra

Hitelezési feltételek a különböző fogyasztásihitelek-termékeknél

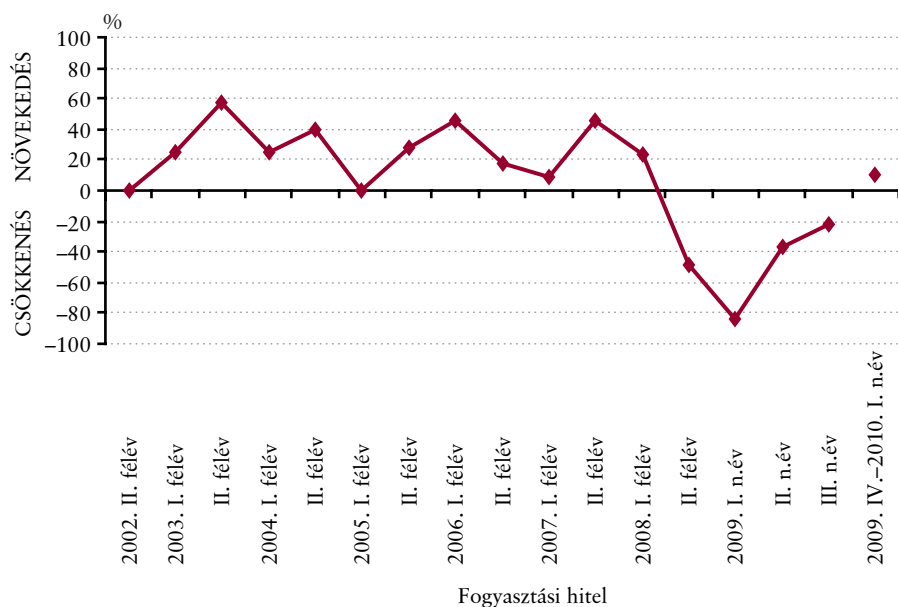
(a szigorítást és az enyhítést jelző bankok arányának különbsége)

15. ábra

Hitelkereslet a fogyasztási hitelek piacán

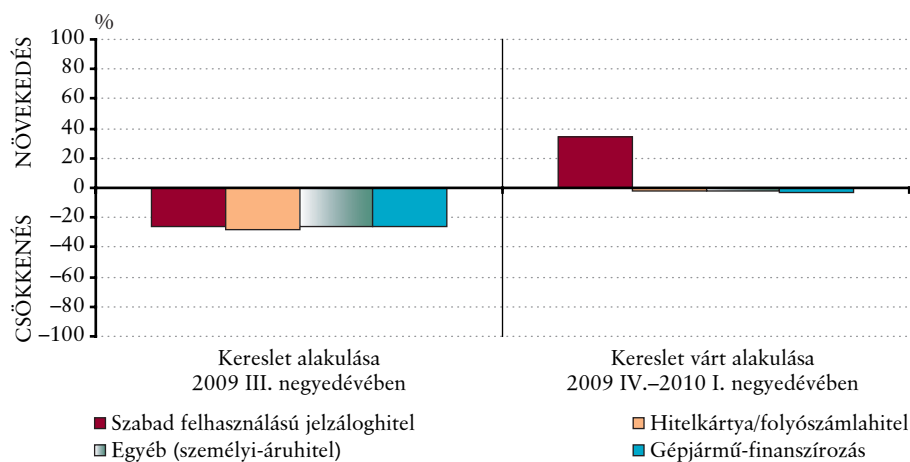
(a növekedést és a csökkenést jelző bankok arányának különbsége)

16. ábra

A hitelek iránti kereslet a különböző fogyasztási hiteltermékeknel

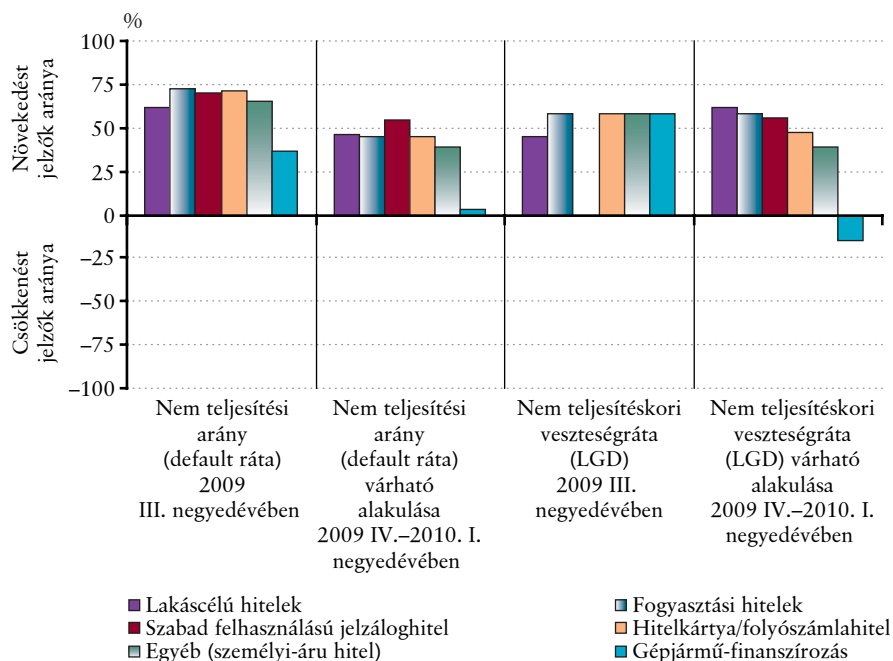
(a növekedést, illetve csökkenést jelző bankok arányának különbsége)

17. ábra

A háztartási hitelek nem teljesítési aránya és a nem teljesítéskori veszteségrátája

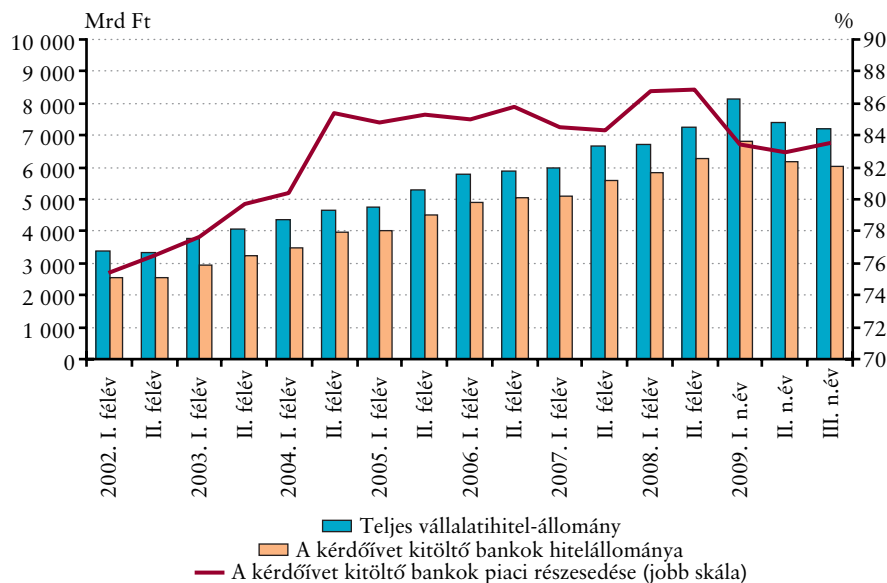
(a kockázatnövekedést és -csökkenést jelzők arányának különbsége)

VÁLLALATI SZEGMENS

18. ábra

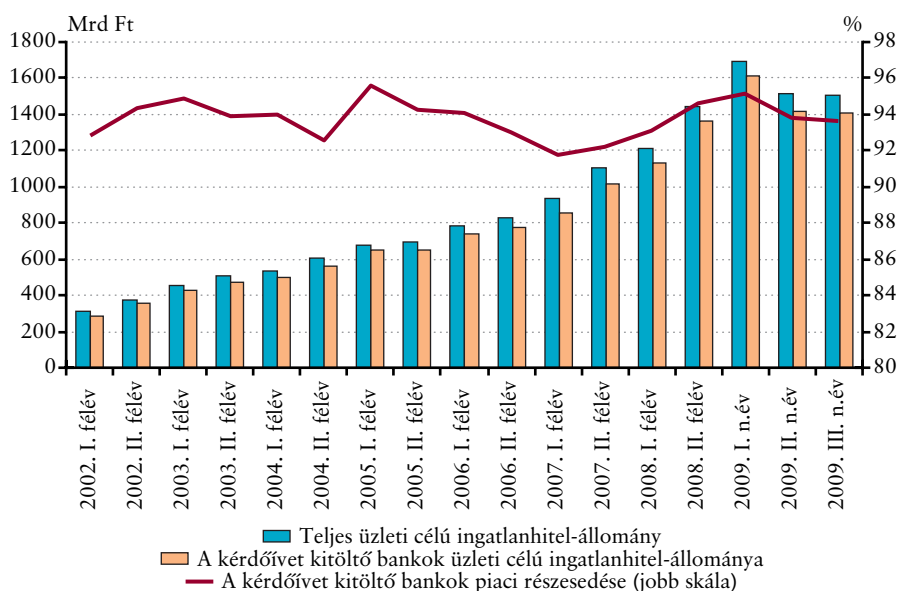
A teljes vállalatihitel-állomány és a vállalati kérdőívet kitöltő bankok részesedése

Megjegyzés: 2009-től kezdve az állományi adatok tartalmazzák a hitelintézetek és a bankfiókok állományi adatait is.

19. ábra

Az üzleti célú projekthitelek állománya és a kérdőívet kitöltő bankok részesedése a teljes projekthitel-állományból

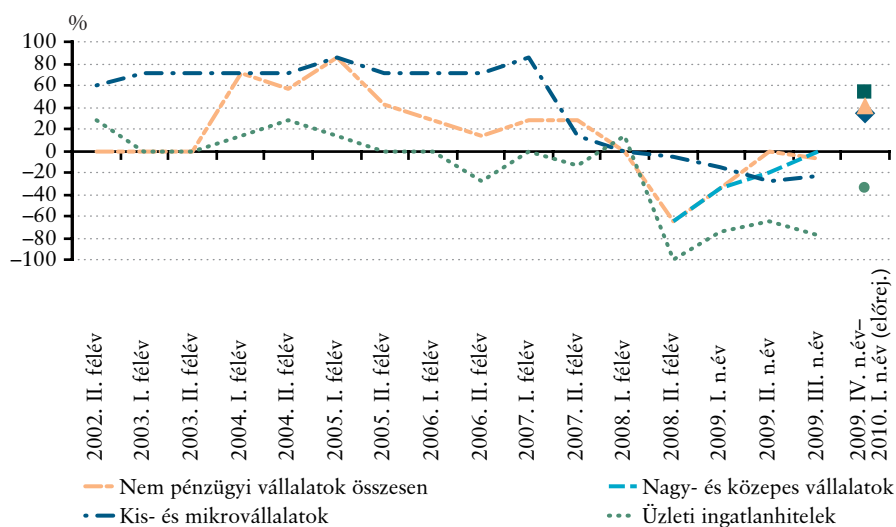

Megjegyzés: 2009-től kezdve az állományi adatok tartalmazzák a hitelintézetek és a bankfiókok állományi adatait is.

20. ábra

Kihelyezni kívánt hitelmenyiség a vállalati hitelek piacán

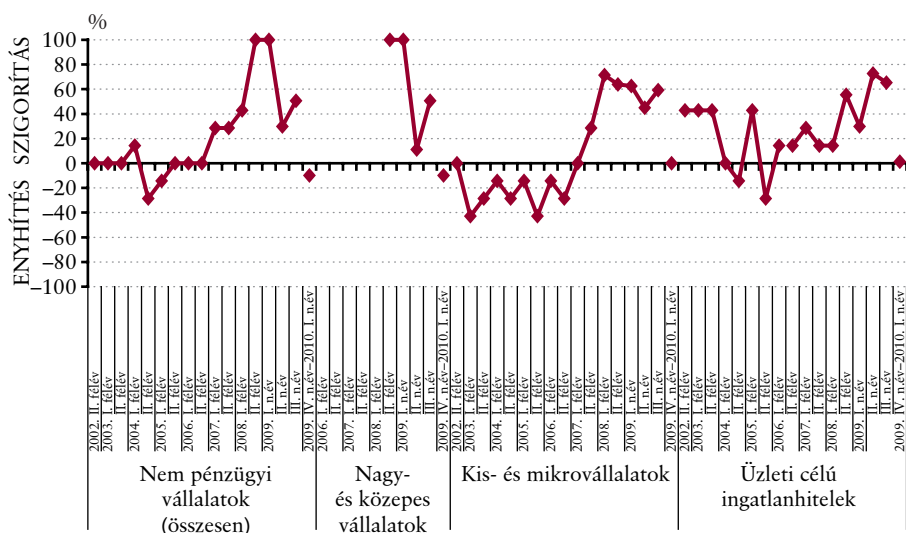
(az erősebb és a gyengébb hitelezési hajlandóságot jelző bankok arányának különbsége)

21. ábra

Hitelképességi feltételek és hitelezési standardok az egyes vállalati kategóriákban és az üzleti célú ingatlanhiteleknel

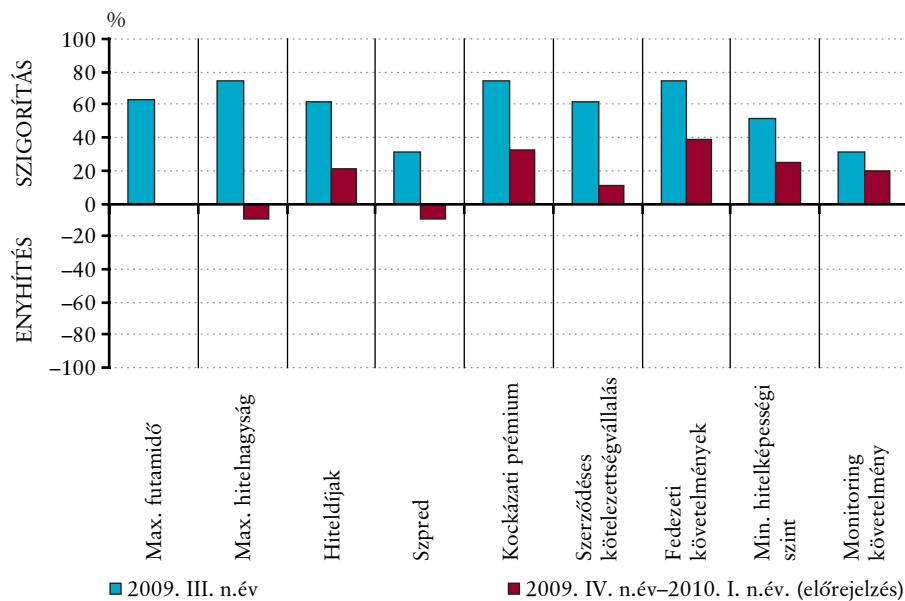
(a szigorítást és az enyhítést jelző bankok arányának különbsége)

22. ábra

Hitelezési feltételek a vállalati üzletágban

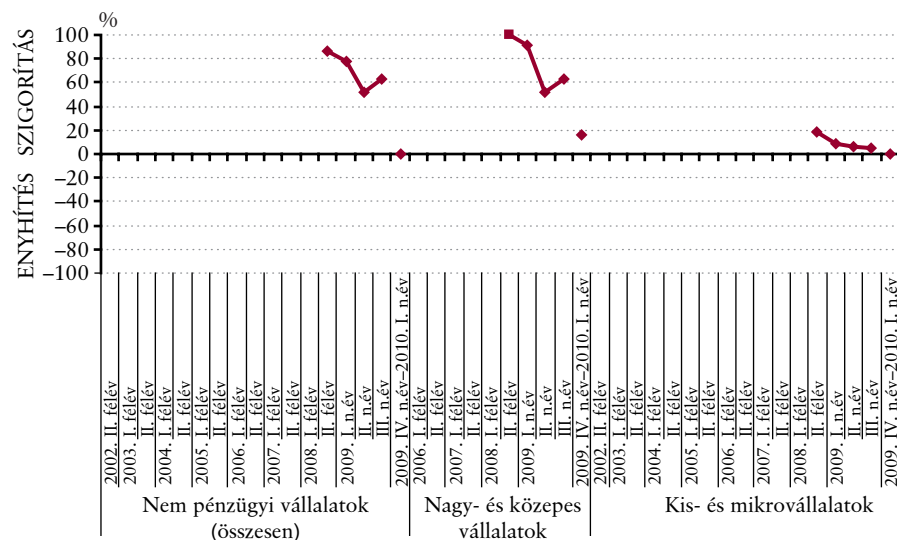
(a szigorítást és az enyhítést jelző bankok arányának különbsége)

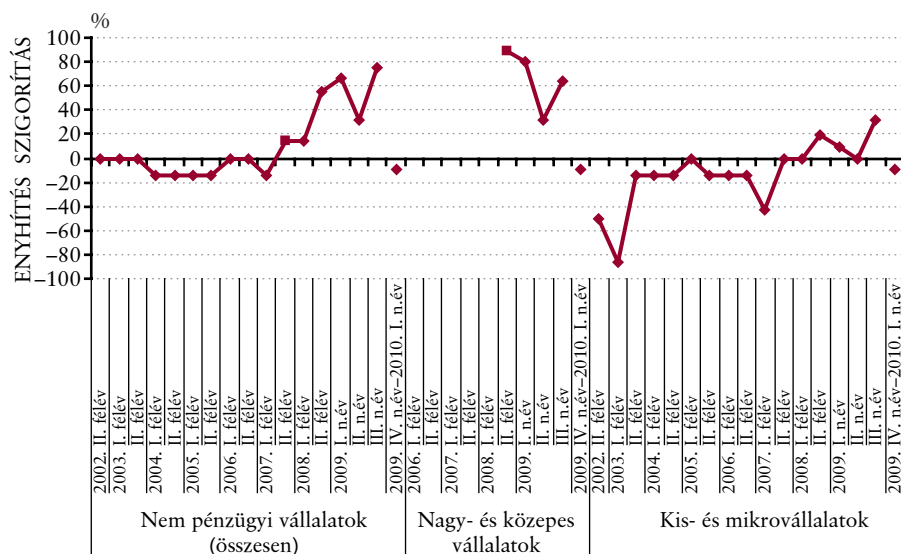
23. ábra

Maximális futamidő az egyes vállalati kategóriákban

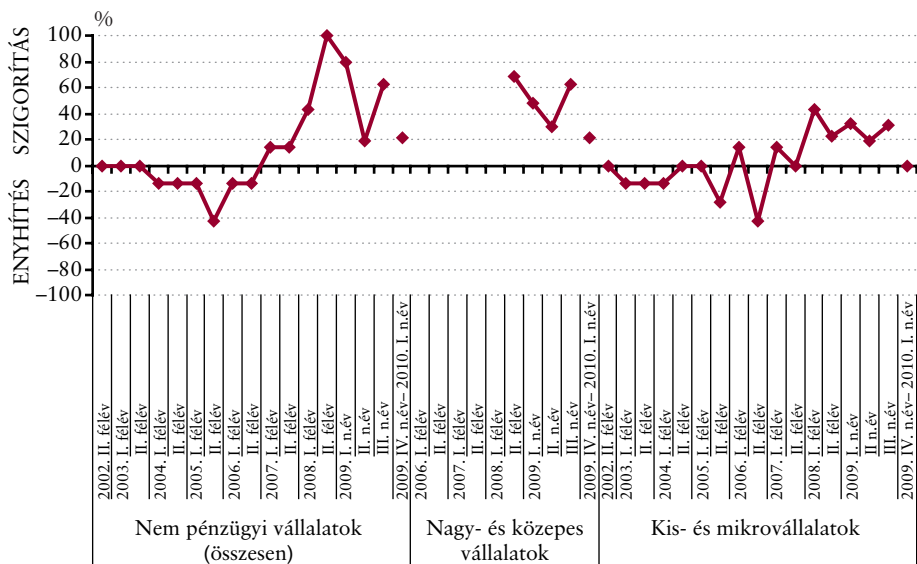
(a szigorítást és az enyhítést jelző bankok arányának különbsége)

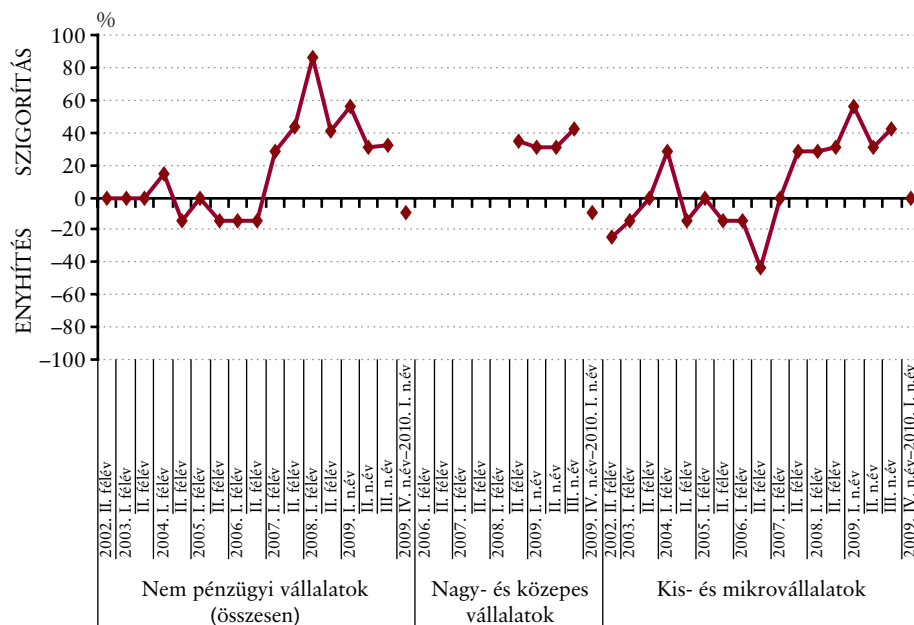
24. ábra

A hitel/hitelkeret maximális nagysága az egyes vállalati kategóriákban*(a szigorítást és az enyhítést jelző bankok arányának különbsége)*

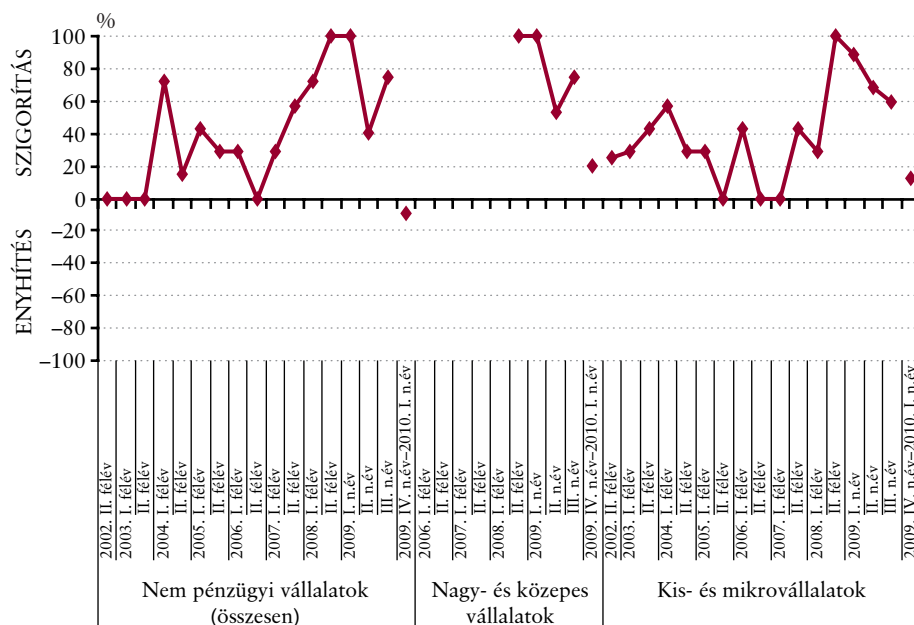
25. ábra

A hitel/hitelkeret nyújtásáért felszámított díj(ak) az egyes vállalati kategóriákban*(a szigorítást és az enyhítést jelző bankok arányának különbsége)*

26. ábra

A hitelkamat és a forrásköltségek közötti szpred az egyes vállalati kategóriákban*(a szigorítást és az enyhítést jelző bankok arányának különbsége)*

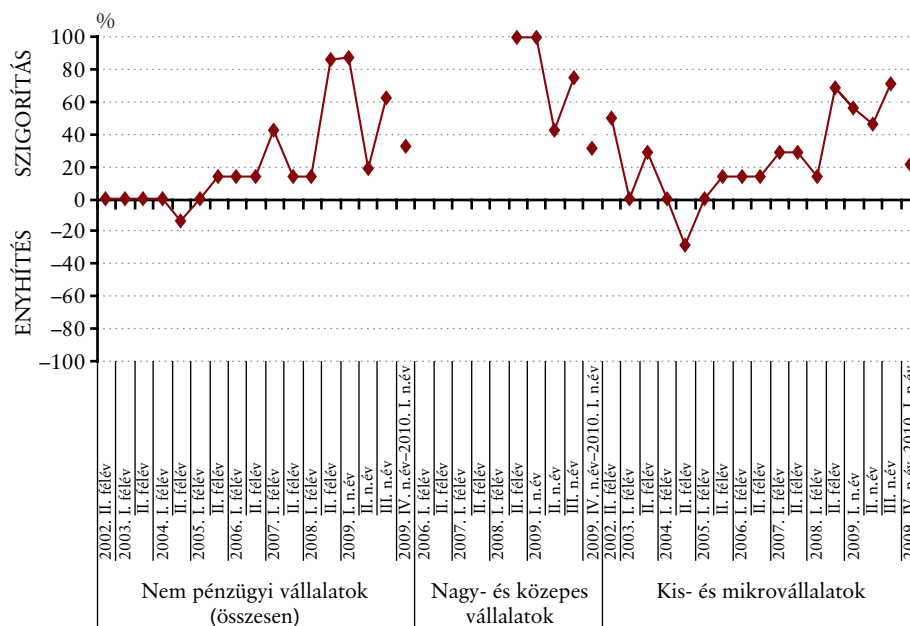
27. ábra

A kockázatosabb hitelekben lévő prémium az egyes vállalati szektorokban*(a szigorítást és az enyhítést jelző bankok arányának különbsége)*

28. ábra

Az adóstól megkövetelt szerződéses kötelezettségvállalások az egyes vállalati kategóriákban

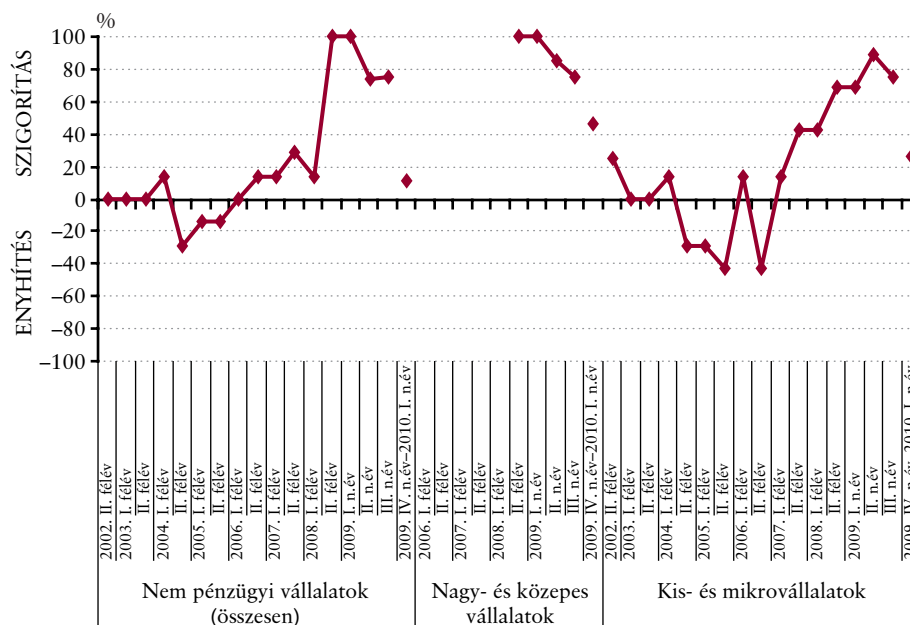
(a szigorítást és az enyhítést jelző bankok arányának különbsége)

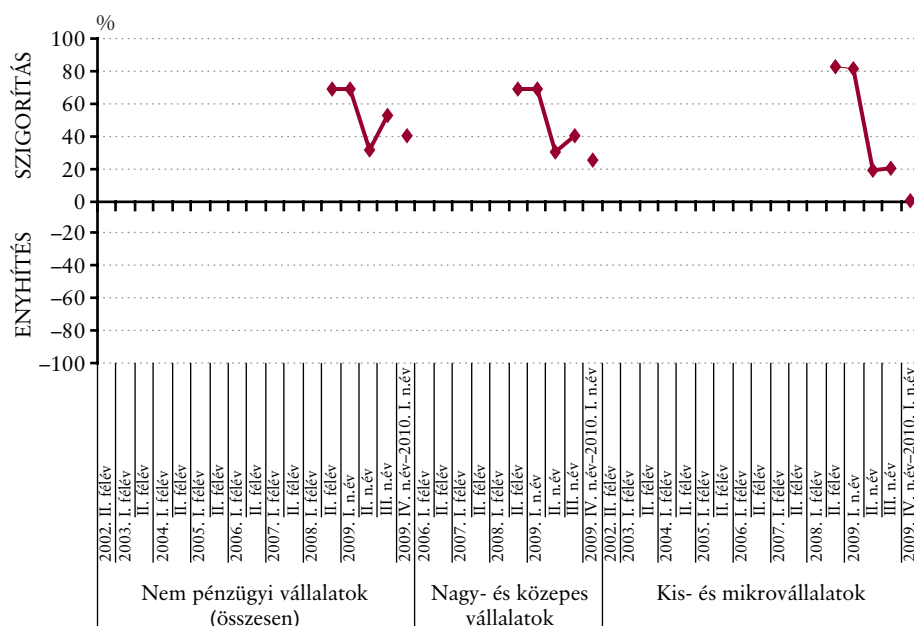
29. ábra

Fedezeti követelmények az egyes vállalati szektorokban

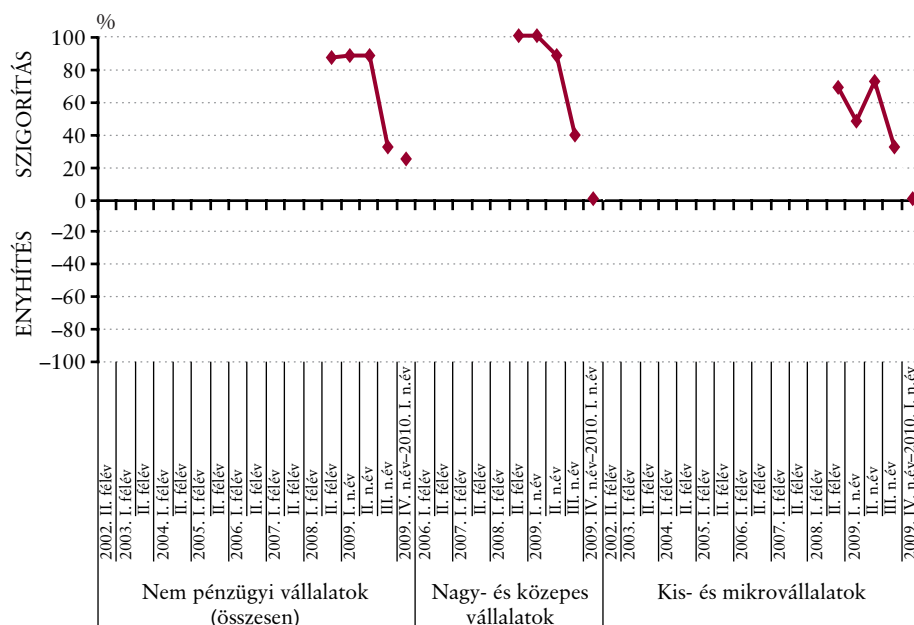
(a szigorítást és az enyhítést jelző bankok arányának különbsége)

30. ábra

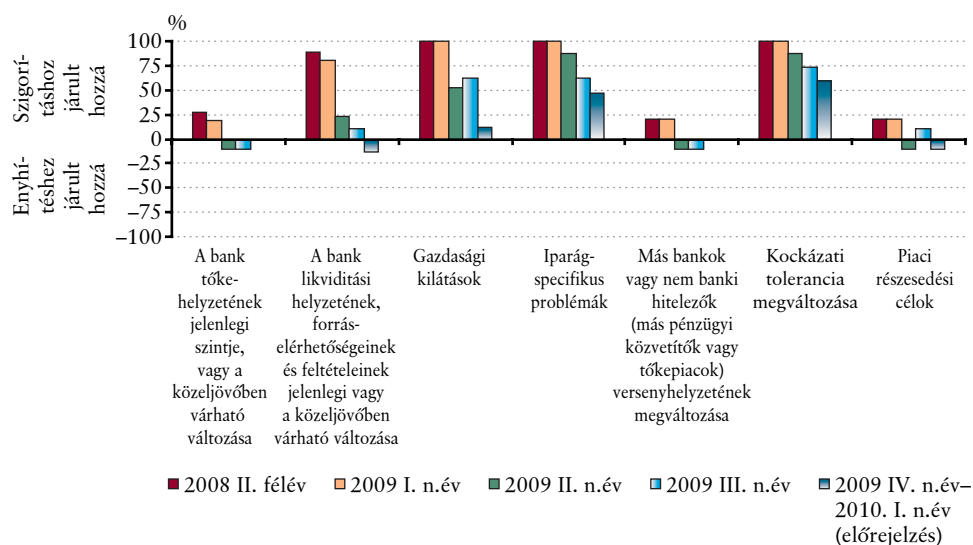
A minimálisan megkövetelt hitelképességi szint az egyes vállalati kategóriákban*(a szigorítást és az enyhítést jelző bankok arányának különbsége)*

31. ábra

Monitoring, illetve vállalatokkal szembeni adatszolgáltatási követelmények az egyes vállalati kategóriákban*(a szigorítást és az enyhítést jelző bankok arányának különbsége)*

32. ábra

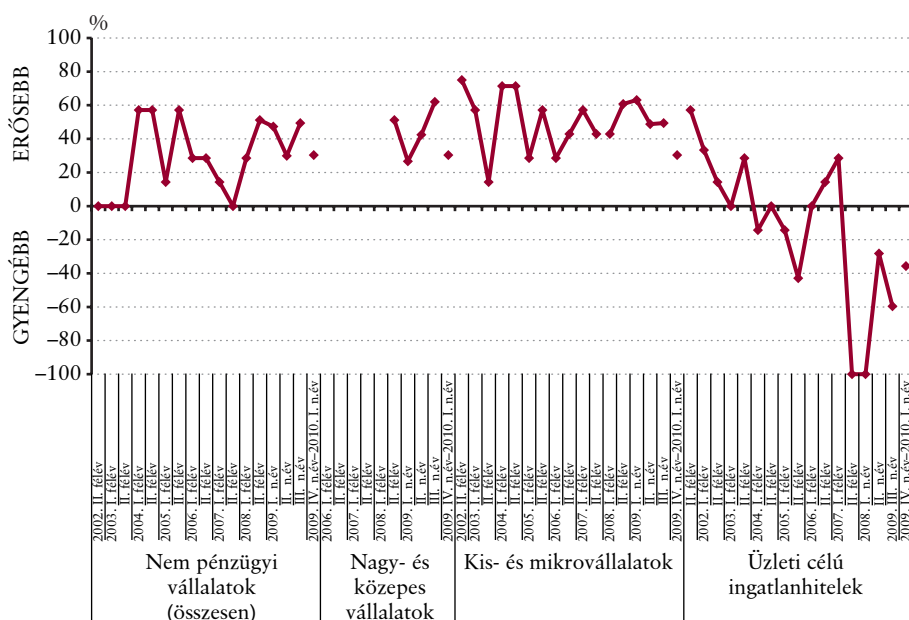
A hitelképességi standardok és a hitelezési feltételek változásához hozzájáruló tényezők a vállalati hitelek esetében

33. ábra

A hitelkereslet vállalatméret szerint

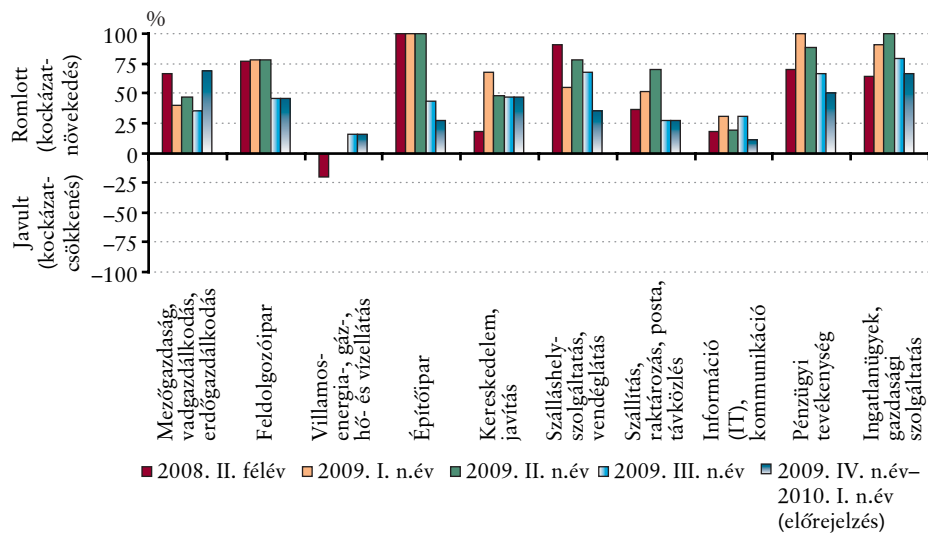
(a növekedést és a csökkenést jelző bankok arányának különbsége)

34. ábra

Az egyes ágazati portfóliók minőségének változása

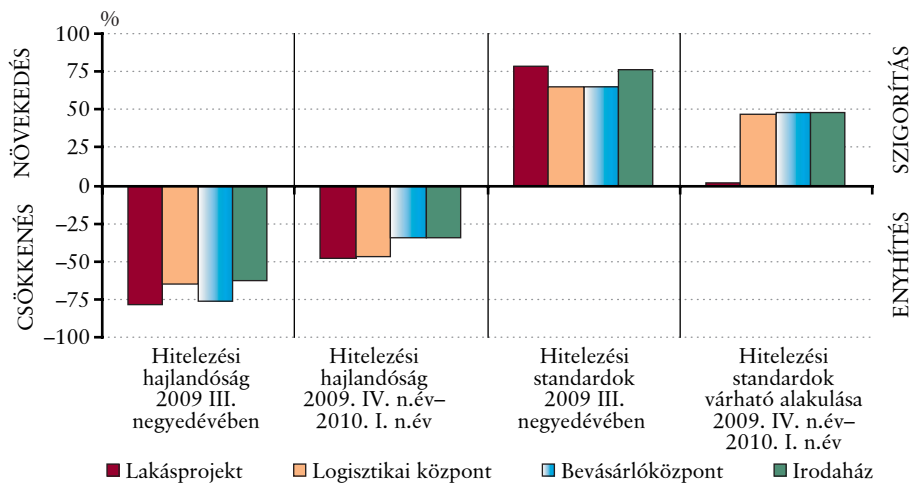
(a romlást és a javulást jelző bankok arányának különbsége)

35. ábra

A kihelyezni kívánt hitelmennyiség (hitelezési hajlandóság) és a hitelképességi standardok/ feltételek alakulása az üzleti célú ingatlanhitelek terén

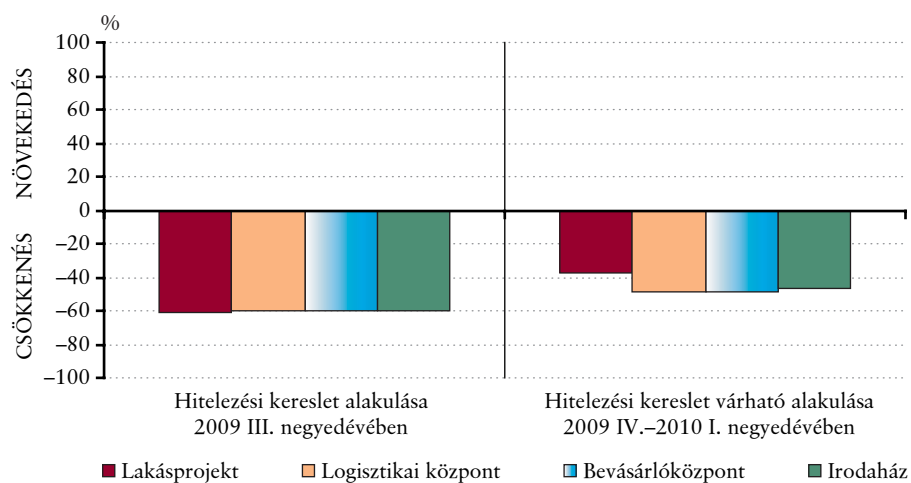
(a növekedést és csökkenést, illetve a szigorítást és enyhítést jelzők arányának különbsége)

36. ábra

A hitelek iránti kereslet az üzleti célú ingatlanhitelezés különböző részpiacain

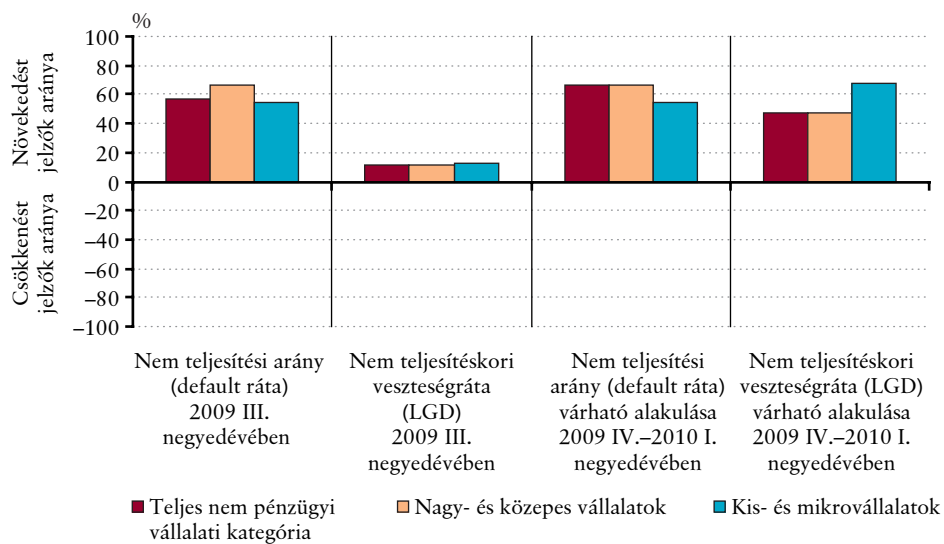
(a növekedést és csökkenést jelzők arányának különbsége)

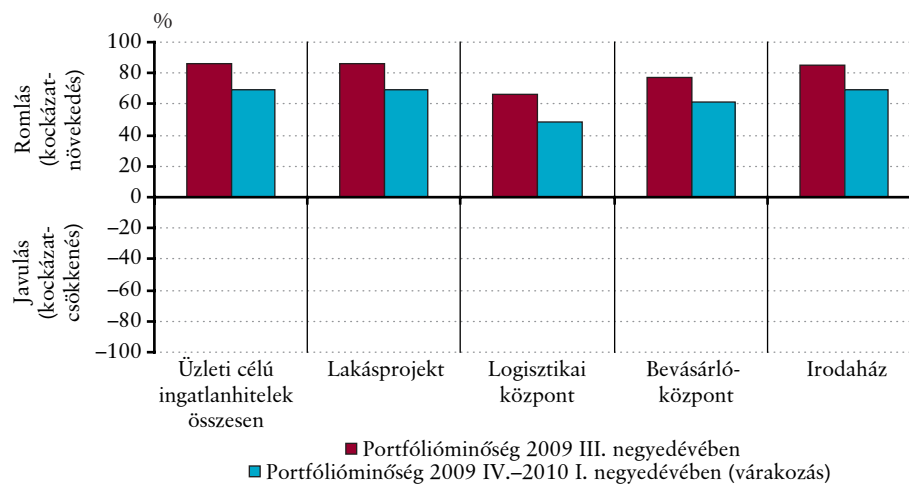
37. ábra

A vállalati hitelek kockázatoságának alakulása a nem teljesítési arányra (default ráta) és a nem teljesítéskori veszteségrátára (loss-given-default) vonatkozó válaszok alapján

(kockázatt növekedést és -csökkenést jelzők arányának különbsége)

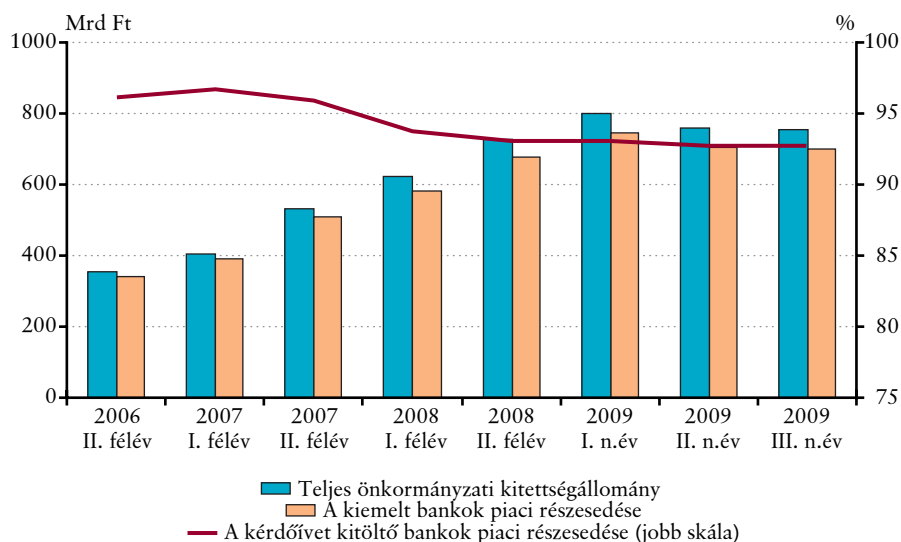
38. ábra

Az üzleti célú ingatlanhitelek portfólióminőségének változása*(a romlást és a javulást jelzők arányának különbsége)*

ÖNKORMÁNYZATI SZEGMENS

39. ábra

A teljes önkormányzati kitettség állománya és az önkormányzati kérdőívet kitöltő bankok részesedése

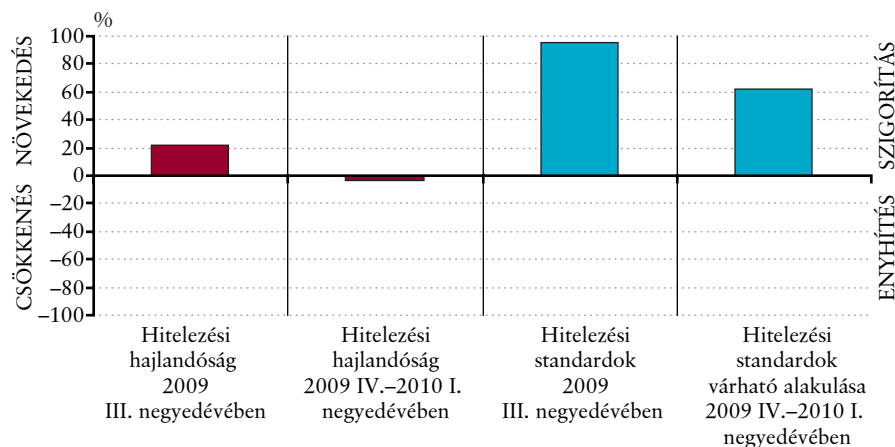

Megjegyzés: 2009-től kezdve az állományi adatok tartalmazzák a hitelintézetek és a bankfiókok állományi adatait is.

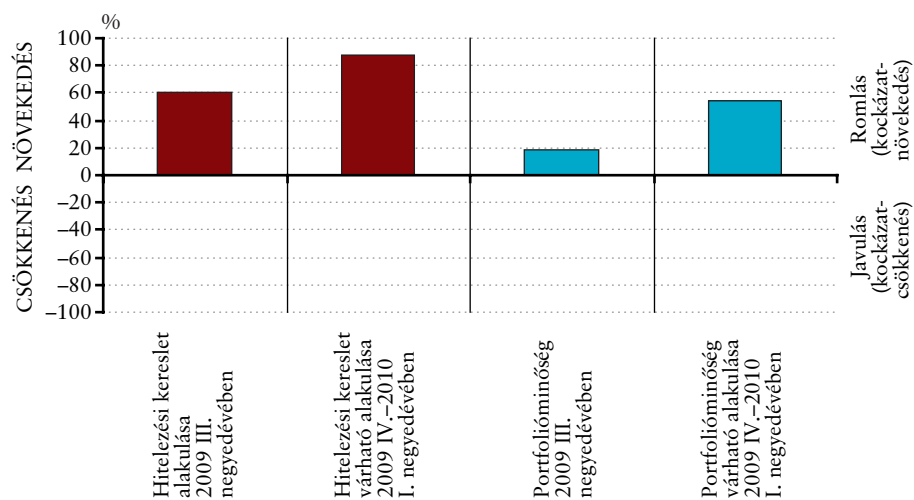
40. ábra

A kihelyezni kívánt hitelmennyiség és a hitelképességi standardok/ feltételek az önkormányzati finanszírozásban

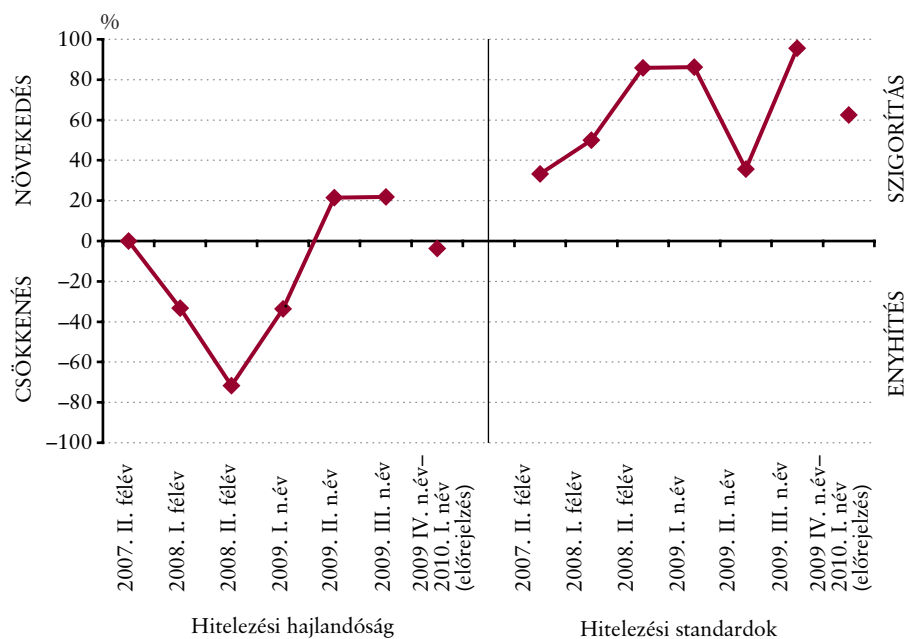
(a növekedést és a csökkenést, illetve a szigorítást és az enyhítést jelzők arányának különbsége)

41. ábra

A hitelek iránti kereslet, illetve portfólióminőség az önkormányzati finanszírozásban*(a növekedést és a csökkenést, illetve a romlást és a javulást jelzők arányának különbsége)*

42. ábra

A hitelezési hajlandóság és a hitelezési standardok alakulása az önkormányzati finanszírozásban 2007 második féléve óta

2. számú melléklet: Módszertani összefoglaló

A hitelezési felmérés segít feltárni, hogy a piac meghatározó bankjai hogyan látják, értékelik a piaci folyamatokat, illetve a menedzsment és a tulajdonosok helyzetértékelése alapján hogyan alakítják stratégiájukat és azon belül hitelezési politikájukat. Az egyedi, mikroszintű válaszok aggregálásával a piaci változások irányára, trendjeire tudunk következtetni. Jelen elemzés megállapításaiban minden esetben a banki vezetők válaszait és nem a saját szakértői véleményünket ismerteti. A felmérés lefedi a háztartási, a vállalati és az önkormányzati hitelezési aktivitást.

A kérdőívek az eddigi gyakorlatnak megfelelő módon kerültek kiküldésre a felmérésbe bevont hitelintézetek hitelezési vezetőinek, akik az MNB EBEAD adatbefogadási rendszerén keresztül küldték be válaszaikat elektronikusan. A megkérdezett bankokhoz kapcsolódó lízingvállalatok írásban adtak választ a gépjármű-finanszírozásra vonatkozó kérdésekre.

A háztartási hitel szegmensben összesen 13 bank vesz részt a felmérésben. A lakáshitelekkel kapcsolatos kérdésekre 9, a fogyasztási hitelezési részre 13 bank és 4 banki tulajdonban levő pénzügyi vállalkozás adott választ⁵. A lakáscélú hitelállományra vonatkozóan a felmért intézmények a 2009 harmadik negyedév végi adatok alapján a bankszektor⁶ 91,1%-át fedik le, ugyanez az arány a fogyasztási hitelek piacán 85,7% volt.

A vállalati kérdőívet összesen hét, a vállalati hitel-piac 83,5%-át, az üzleti ingatlanhitelek piacának 93,6%-át képviselő bank töltötte ki.

Az önkormányzati hitel szegmensben összesen 6 bankról kértünk választ. A felmért intézmények a 2009 második negyedév végi adatok alapján a bankszektor önkormányzati kitétségeinek 92,87%-át fedik le.

Módszertanilag a felmérés minden szegmensben kizárólag standard kérdőívből áll a 2009 januárjában végrehajtott felmérés óta. A korábbiakban felmérésről felmérésre változó aktuális kérdésekre más csatornákon, elsősorban az MNB Piactudás gyakorlatán keresztül szerzünk információt.

A standard kérdőívrész során rákérdezzük a hitelezési hajlandóság (kihelyezni kívánt hitelmennyiség), a hitelezési standardok, a hitelezési/folyósítási feltételek változtatásaira, továbbá a válaszadó bank által érzékelt kereslet (előző negyedévben megfigyelt, és következő félévre várt, szezonális hatásoktól szűrt, új hitelkérelmeken alapuló) változására, a portfólió minőségének változására, illetve vállalati kérdőív esetében a szektorok kockázati megítélésének alakulására. A felmérésben ötfokozatú skálán kapunk választ a hitelezési hajlandóság, a kereslet, a standardok/feltételek, a kockázati paraméterek és a szektorok megítélésének kockázatosabbának tendenciáira:

- Az 1-es értékelés a kereslet nagymértékű erősödését jelenti, a hitelezési hajlandóság növekedését, jelentős szigorítást a hitelezési standardokban/feltételekben, jelentős növekedést a lakásokban, a kockázati paraméterek jelentős növekedését, továbbá a szektorok jelentősen kockázatosabbá váló kockázati megítélését a felmérést megelőző félévhez képest, illetve a következő félévre vonatkozó előrejelzés esetében a jelenlegi félévhez képest.
- A 3-as értékelés változatlanságot jelent mind a tárgyfélév értékelésében, mind a következő félévre vonatkozó előrejelzésben.
- Az 5-ös értékelés a kereslet nagymértékű gyengülését jelenti, a hitelezési hajlandóság jelentős csökkenését, jelentős enyhítést a hitelezési standardokban/feltételekben, jelentős csökkenést a lakásokban, a kockázati paraméterek jelentős csökkenését, továbbá a szektorok jelentősen biztonságosabbá váló kockázati megítélését a felmérést megelőző félévhez képest, illetve a következő félévre vonatkozó előrejelzés esetében a jelenlegi félévhez képest.

⁵ A vizsgált félévek során változott a megkérdezett bankok száma és köre (pl. fúzió hatására). Lakáscélú hitelezés témájában a felmérés kezdete óta (2003 decemberének kivételével) 7 bankkal folytattuk le az interjút, 2005 decemberétől pedig 8-ra, majd 2007 decemberétől 9-re emelkedett a megkérdezett bankok száma. A fogyasztási hiteleknel eleinte 7 bankkal folytattuk le az interjút, 2004 első félévétől 9 bankra, 2004 végétől 10-re, 2006 végétől 11-re, 2007 júliusától 12-re emelkedett, 2008 januárjától pedig 13 a megkérdezett bankok száma.

⁶ Eximbank, KELER és MFB nélkül tekintjük elemzésünkben a bankszektor.

A 2-es, illetve 4-es válaszok a szélsőséges válaszok közötti köztes helyzetértékelést (pl. valamelyest erősödő kereslet) teszik lehetővé.

A kérdőív szempontjából fontos kulcsszavakat a következőképpen definiáljuk:

A kihelyezni kívánt hitelmennyiség (hitelezési hajlandóság) a válaszadó intézmény adott szegmensben meglévő terjeszkedési, állománynövelési szándékát tükrözi.

Hitelezési standardoknak nevezzük azokat a belső banki szabályokat, amelyek meghatározzák, hogy a bank milyen ügyfeleknek, ügyfélcsoportoknak (ágazat, terület, méret, pénzügyi mutatók stb. szerinti besorolás alapján) és milyen típusú hitelt (csak fedezett, beruházási, folyószámla stb.) nyújt.

Hitelezési feltételeket illetően megkülönböztetünk nem árjellegű, illetve árjellegű tényezőket. A nem árjellegű hitelnyújtási feltételek (pl.: a fedezeti követelmények, az adós kötelezettségvállalásai, a hitel/hitelkeret maximális nagysága stb.) konkrét szerződéses feltételek, a bank csak ezek mellett hajlandó a hitel folyósítására. Az árjellegű tényezők alatt többek között a kamatszint és a forrásköltség közötti szpredre és a kockázati prémiumra kérdezzük rá.

A hitelezési standardok és a hitelezési feltételek összefüggő fogalmak, így együttesen kérdezzük rá a hitelezési feltételek és standardok összességében mért változására, majd egyesével az egyes hitelezési feltételekre.

A kérdőívet tartalmazza (összesített válaszokkal együtt, ahol számszerű válaszokat kaptunk) a csatolt 4., 5. és 6. számú melléklet (elérhető az MNB honlapján Excel formátumban). Az eredmények felvázolásánál mindhárom hitelezési szegmensben (háztartási, vállalati és önkormányzati szegmensben) követjük a rájuk vonatkozó kérdőívek szerkezetét. A kérdőív visszatekintő kérdései az előző negyedévre (korábban az előző félévre) vonatkoznak (pl. 2009 októberében 2009 harmadik negyedévére), az előre tekintő kérdések pedig az éppen előttünk álló féléves időszakra (pl. 2009 októberében 2009 negyedik negyedévére és 2010 első negyedévére) tartalmazznak előrejelzést az előző negyedév (korábban előző félév) tendenciáihoz viszonyítva.

A változás jelzésére a válaszadók százalékában kifejezett ún. nettó változás mutatót használjuk. Ezt úgy kapjuk, hogy a változást (szigorítást/növekedést/erősödést) jelzők piaci részesedéssel súlyozott arányából levonjuk az ellenkező előjelű változást (enyhítést/csökkenést/gyengülést) jelzők piaci részesedéssel súlyozott arányát.

Felmérés a hitelezési vezetők körében a bankok hitelezési gyakorlatának vizsgálatára
A 2009 harmadik negyedévére vonatkozó felmérés összesített eredményének ismertetése

2009. november

Nyomda: D-Plus

H-1037 Budapest, Csillaghegyi út 19-21.

